

Enheten för naturvård

Ormberget SE0110120

Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12Beteckning
511-18608-2017

Namn	Ormberget	Areal	7,2 ha
Natura 2000-kod	SE 0110120		
Kommun	Norrtälje		
Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen	2007-02-05		
Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen	2017-06-12		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
6270	*Silikatgräsmarker	5,2	72
8220	Silikatbranter	0,2	2,8
8230	Hällmarkstorräng	1,1	15

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Denna art finns upptagen i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns även andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella arter i tabell 2.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
1973	Hällebräcka	<i>Saxifraga osloënsis</i>

Bevarandesyfte för Ormberget

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer och art nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18608-2017

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade arterna och livsmiljöerna.

Det viktiga naturvärdet i detta område är den rika förekomsten av hällebräcka. Området mellan Skenninge i söder och Öregrund i norr är ett kärnområde för arten. Natura 2000-området är den allra sydligaste fyndlokalen inom klustret. Strax intill Ormberget finns fynd av hällebräcka inom Buddbol Natura 2000-område.

Prioritering av skötselåtgärder framgår av tabell 3.

Bevarandemål för Ormberget

Att bidra till gynnsam bevarandestatus för livsmiljöerna och arten som är utpekade uttrycks i detta område i följande mål.

***Silikatgräsmarker (6270)**

- Arealen silikatgräsmarker ska bibehållas.
- Vegetationen ska vara välhävdat av bete och/eller slåtter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation ska inte förekomma alls, eller endast i begränsad omfattning.
- Marken ska vara opåverkad av konstgödsling och stödutfodring, kalkning, dikning, insådd av för livsmiljön främmande arter.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel jungfrulin, liten blåklocka, gullviva och ängsvädd ska finnas i livskraftiga bestånd.

Silikatbranter (8220)

- Arealen silikatbranter ska bibehållas.
- Det ska finnas varierade miljöer på bergssluttningarna med allt ifrån solbelysta klippväggar till vattenöversilade klippor i skugglägen.
- För livsmiljön typiska arter ska ha goda förutsättningar att finnas i livskraftiga bestånd.

Hällmarkstorräng (8230)

- Arealen hällmarkstorräng ska bibehållas.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel styvmorsviol, ska finnas i livskraftiga bestånd.
- Vegetationen ska vara välhävdat av bete och/eller slåtter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18608-2017

Hällebräcka (1973)

- Populationen av arten hällebräcka ska vara livskraftig.
- Artens livsmiljö ska bibehållas och vara i ett gynnsamt tillstånd.
- Periodiskt sippervatten över flacka hållar med tunt jordtäckte.
- Omfattande trampstörning från bete, gärna under våt väderlek vår och höst.

Beskrivning av området

Hagmarken vid Ormberget ligger några hundra meter norr om Ununge kyrka. Hagen utgörs av Ormberget i söder och flera hållar i den norra delen. I sydöstra hörnet ligger en f d åkermark. Hagen gränsar till åkermark i väster och söder samt skog i öster. I den norra delen är marken mosaikartad med torr gräsmark blandat med hållar och frodigare stråk. Här växer av djuren tuktade hasselbuketter. På Ormberget växer glest med träd och buskar och den största delen är öppen med en mosaik av berg i dagen, stenbunden torr mark och friskare stråk med gräsvegetation. Träd- och buskskiktet utgörs av björk, asp, en, hassel, gran, rönn och sälg. Genom att betesdjuren tycker om att vistas på Ormberget och att jordtäcktet är tunt här trampas marken ibland sönder vilket gynnar pionjärarter som kräver konkurrensfria miljöer för att växa. En sådan art är hällebräcka som växer på Ormbergets sydvästra kant. I hagen växer även jungfrulin, liten blåklocka, bockrot, solvända, ängsvädd, gullviva adam och eva, kattfot och hagmarksvoxskivlingar. Bland hållarna växer harklöver, bergssyra, kärleksört, bockrot, femfingerört och gulmåra. I sydöstra delen växer en ung aspunge. På Ormberget växer en del örnbräken.

Genom Ormberget sträcker sig en kraftledning.

Beskrivning av art och livsmiljöer***Silikatgräsmarker (6270)**

Den här livsmiljön utgörs av marker med lång beteskontinuitet, ofta med kalkinslag i marken. I hagen växer de för livsmiljön typiska arterna jungfrulin, liten blåklocka, gullviva och ängsvädd.

Silikatbranter (8220)

Livsmiljön utgör en viktig livsmiljö för klipplevande lavararter och är känslig för slitage. Bergsslutningarna på Ormberget är bevuxna och beskuggade med rönn, björk, en, getrams och stensöta.

Hällmarkstorräng (8230)

Denna livsmiljö utgörs av tidvis mycket torra bergytter med tunt jordtäckte som domineras av pionjärvegetation så som fetbladsväxter. I området växer hällebräcka, gul fetknopp och den för livsmiljön typiska arten styvmorsviol.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18608-2017

Hällebräcka (1973)

Denna ettåriga art är starkt kalkgynnad och behöver konkurrensfria miljöer för att växa. Därför växer den bland annat intill och på hållar i beteshagar som hålls fria från konkurrerande växtlighet genom kreaturstramp och torka. Arten finns endast i 500 lokaler i Sverige, varav ca 110 finns i Stockholms län. Arten är rödlistad och är placerad i hotkategorin ”missgynnad” (NT). På Ormberget finns rikligt med hällebräcka. Räkningar olika år har gett starkt varierande antal från 200 till över 3000 plantor. De växer i täta bestånd i små fläckar på kullens västra och norra sluttningar. De rika bestånden växer där hållkantens vegetation under våt väderlek genomsilas av sippervatten. Det är främst här som kreaturstramp ger omfattande störning av jorden, men kanske har också vätan en roll för frögroningen om hösten eller groddplantans tidiga utveckling om våren.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

***Silikatgräsmarker (6270)**

- Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring.
- Vinterbete.

Silikatbranter (8220)

- Igenväxning och beskuggning av de torra och solbelysta sluttningarna.
- Avverkning och solbelysning av de skuggiga och fuktiga sluttningarna.

Hällmarkstorräng (8230)

- Upphörd hävd med igenväxning som följd.
- Tillskottsutfodring.
- Vinterbete.
- Exploatering av marken, t ex med bebyggelse.

Hällebräcka (1973)

- Upphörd eller svag till måttlig hävd.
- Tillskottsutfodring.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18608-2017**Bevarandeåtgärder med tidsplan****Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Hällebräcka är fridlyst enligt 7 § Artskyddsförordningen (2007:845).

Ormberget planeras ingå i ett åtagande om miljöersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar med särskilda värden. I området gäller de skötselvillkor som står i åtagandeplanen.

Behov av ytterligare reglering

Åtagandet om miljöersättning behöver fastställas för att säkra att området hävdas. Därutöver finns inget behov av ytterligare reglering.

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder som komplement till vad som gäller i åtagandeplanen för Ormberget. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/art	Åtgärd	Tidsplan
Hela området	<i>Bete och/eller slåtter, helst bete</i>	Årligen.
	Försök få bukt på örnbräken så att arten inte sprider sig i området.	Kontinuerligt vid behov
	Röjning av igenväxningsvegetation. Samla ihop ris från röjningar och elda på den intilliggande betesvallen.	Vid behov

Bevarandetillstånd i dag

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer och art.

Livsmiljö/art	Bevarandetillstånd
*Silikatgräsmarker (6270)	Gynnsamt
Silikatbranter (8220)	Gynnsamt
Hällmarkstorräng (8230)	Gynnsamt
Hällebräcka (1973)	Gynnsamt

BEVARANDEPLAN**Datum**
2017-06-12**Beteckning**
511-18608-2017**Inventeringar i området och andra referenser**

Artdatabanken, lista med rödlistade arter, uttag 2002-05-10.

Artportalen.se, räkning av hällebräcka 2004 och 2005 av Anders Svensson.

Ekman, Joakim. Muntlig uppgift. 1998.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Åtgärdsplan för Ununge prästgård, AB 781. 2001.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Ängs- och betesmarksinventeringen i Stockholms län. 2002-2004.

Karta

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga. Begreppet ”naturtyp” i kartan är synonymt med livsmiljö i resten av dokumentet.

